

Kuvailun muutoksen visualisointi

25.3.2014

Marja-Liisa Seppälä / Kansalliskirjasto

Mikä kuvailussa muuttuu ja milloin

- Kuvailun työprosessit, välineet, rakenne ja vaativuustaso muuttuvat
- Lisätietoja kuvailun osa-alueiden muutoksesta Kuvailun kehittämiskokonaisuus –sivustolta: <https://wiki.helsinki.fi/x/xAkiBg>
- Muutoksen vaiheistus:
  - 1) 2015-: RDA-säännön (Resource Description and Access) käyttöönotto MARC-formaateissa
  - 2) n. 2018-: RDA:n käyttö uudessa tietomallissa (?)

Miten muutos näkyy kuvailussa

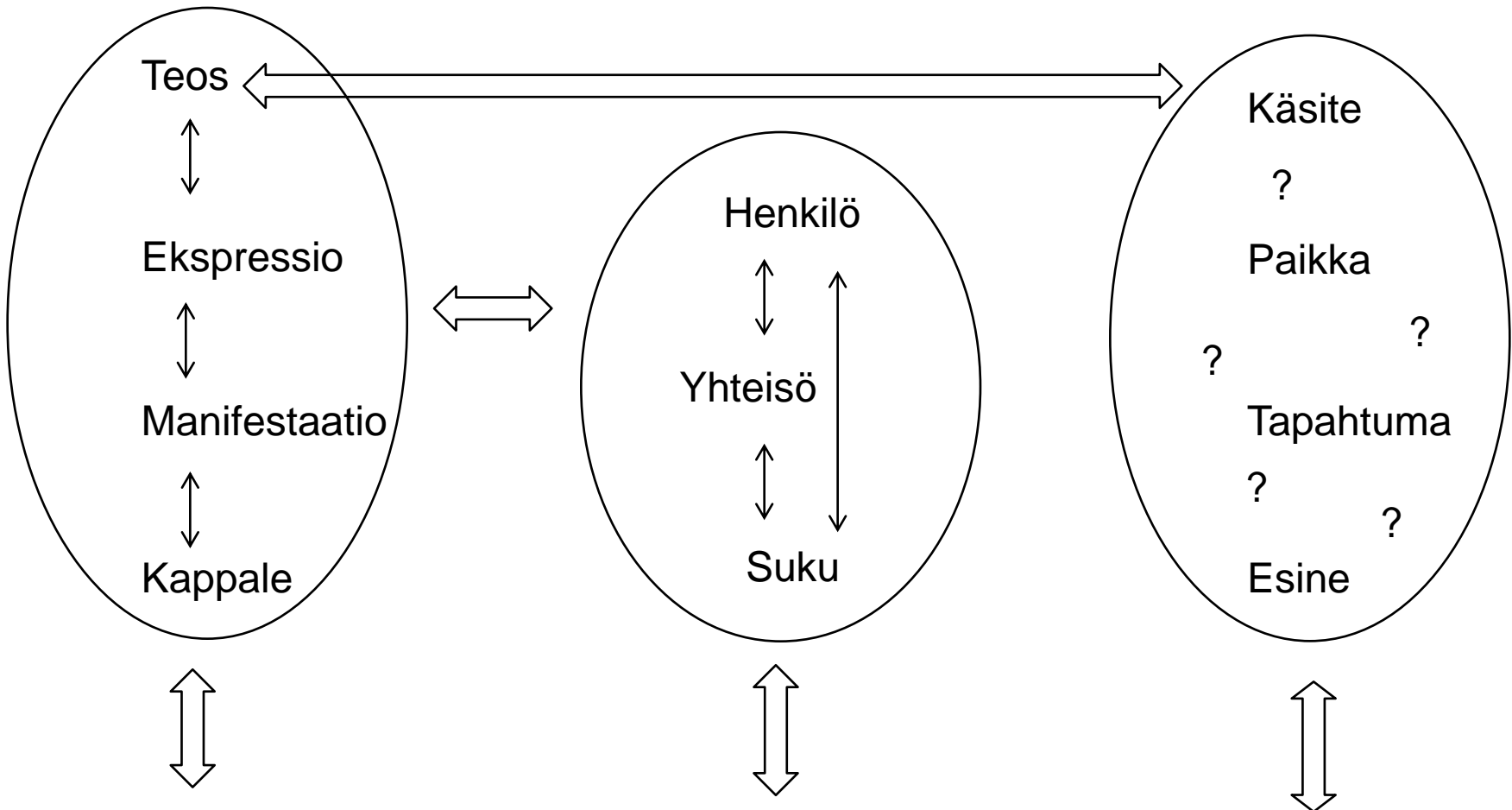
- Kuvailutietojen rakenteen muutos: RDA:n tulkinta funktionaalisesta entiteetti-relaatio-käsitelmästä
- Linkitetty data: RDA muokkaa kirjastojen kuvailutietoja linkitetyksi dataksi
- MARC ja RDA:
  - MARC:n näkökulmasta RDA tarkoittaa vain paria uutta kenttää
  - RDA:n käyttöönotto auttaa kenttien analysointia ja perustelua tiedonhaun funktioiden näkökulmasta:
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201402061394>

Entiteetti-relaatio-käsitemalli

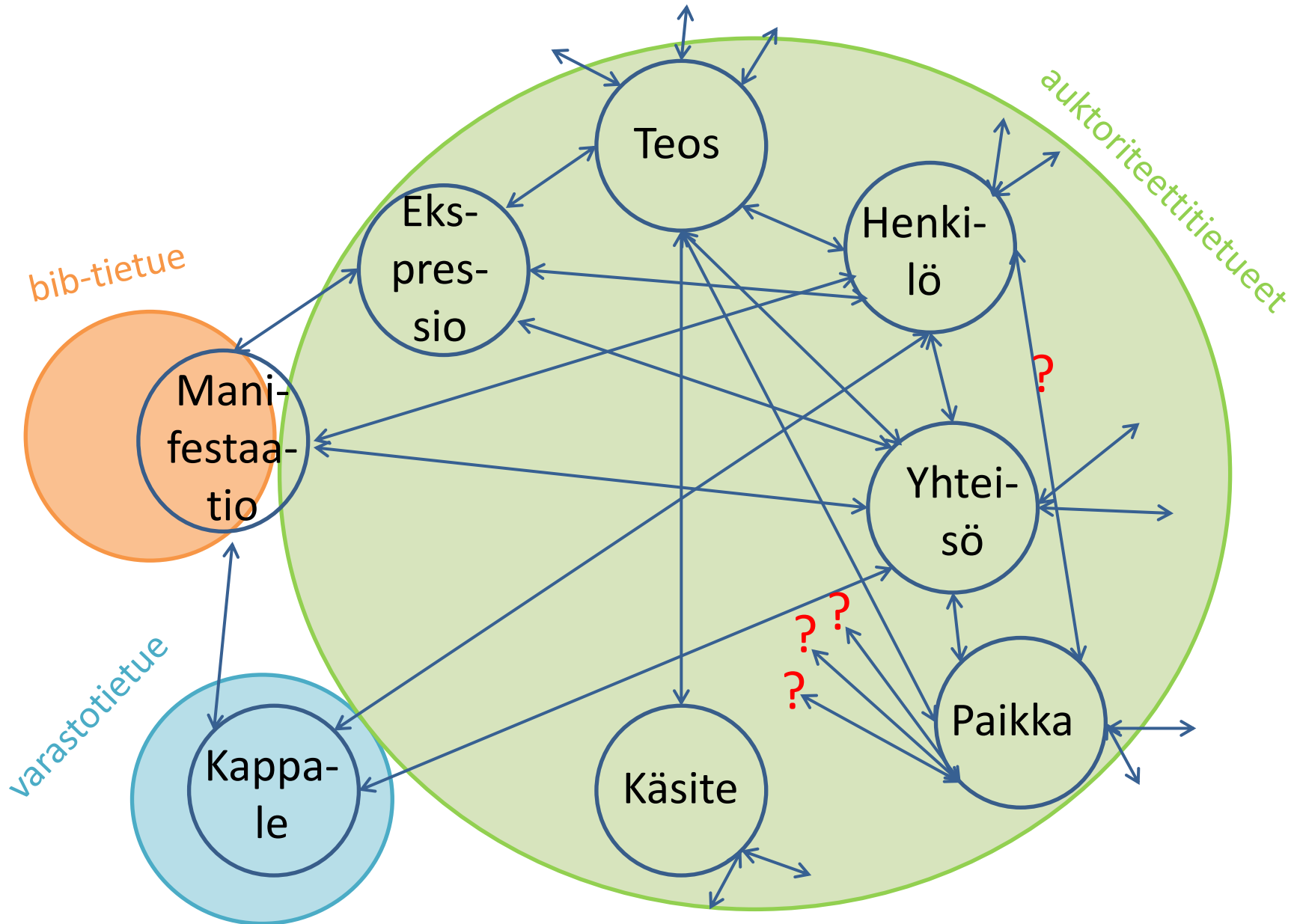
Ryhmä 1
(aineiston kuvailu)

Ryhmä 2
(tekijöiden kuvailu)

Ryhmä 3
(aiheen kuvailu)

Entiteetit suhteessa tietueisiin

Miksi muutosta tarvitaan

- Kuvailutyö on kallista:
RDAn taustalla vaikuttava käsitelmä ohjaa tuottamaan tiedonhakuja paremmin tukevia kuvailutietoja
- RDA on keskeinen kansainvälinen standardi: kuvailutietojen yhteentoimivuus ja linkittyvyys kansainvälisesti
- Yhteiset säännöt -> yhteiskäyttöiset kuvailutiedot kansallisesti: hyvä laatu säästää aikaa
- Joustavampaa kuvailua moniulotteisista aineistoista
- Kuvailaan kerran linkitetään paljon: samalla työmäärällä enemmän
- Kirjastometatiedon linkittäminen ja avaaminen kirjastosektorin ulkopuolelle lisää kirjastojen näkyvyyttä ja painoarvoa

Visioinnin reunaehdot

- Työpinnan vision toteutuminen riippuu kuvailuvälineiden, teknisten alustojen ja linkitetyn metatiedon globaalin ympäristön kehittämisestä.
- Kuvailuympäristönä tässä Melinda-metatietovaranto laajasti ajateltuna
- Ei demovälinettä käytössä

Yleistä kuvailuprosessista

- Manifestaatiosta (julkaisemiseen liittyvät tiedot) aloittaminen tutuinta
- Kuvailija hakee valmiita kuvailutietoja yhdellä haulla sekä kansallisista metatietovarannoista että ulkopuolisista tietokannoista (esim. eri maiden kansallisbibliografiat, kansainväliset tunnistetietokannat)
- Hakuelementteinä kuvailtavassa aineistossa esiintyvät nimekkeet, tunnisteet jne.

Tapaus 1: ulkomainen kirja

- MARC-muodossa poimittava ulkomainen tietue

020 978-1118-14743-6 (nid.)

041 eng

100 Keltner, Dacher.

245 Understanding emotions/ Dacher Keltner, Keith Oatley *manif. kuvailu*

250 3rd ed.

260 Hoboken, N.J. : Wiley , cop. 2014.

300 xxxiii, 485 s. : kuv. ; 24 cm.

336 Text

337 unmediated

505 [sisällysluettelo]

650 well-being

650 neuropsychology

700 Oatley, Keith

manifestaation kuvailu

ekspression kuvailu

teoksen suhde henkilöön

manif. kuvailu

manifestaation kuvailu

manifestaation kuvailu

manifestaation kuvailu

ekspression kuvailu

manifestaation kuvailu

teokseen suhde teokseen

käsitteen kuvailu (+ suhde teokseen)

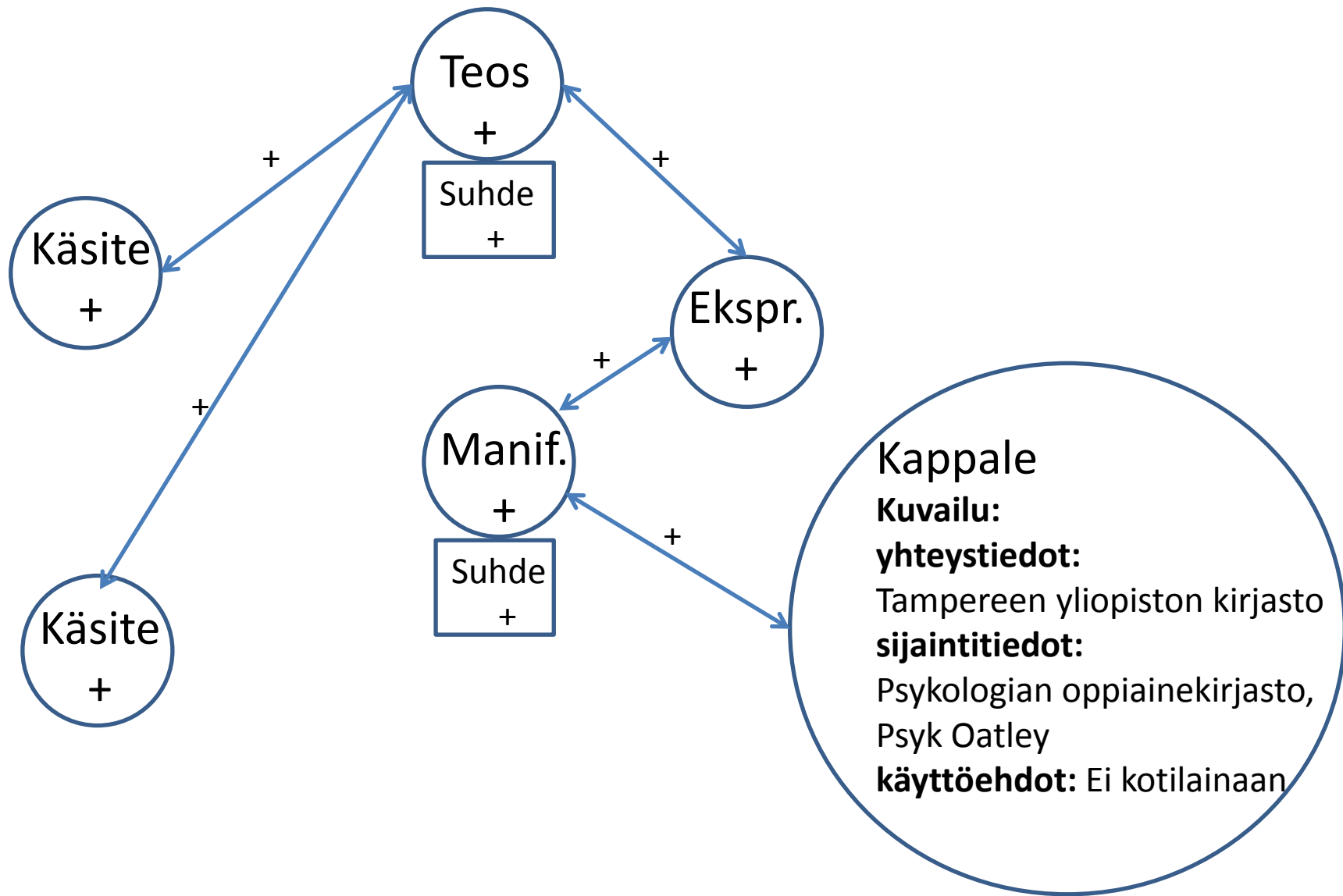
käsitteen kuvailu (+ suhde teokseen)

teoksen suhde henkilöön

- Saapuvan tietueen automaattinen konvertointi uuteen tietomalliin ja kuvailevan yhteisön kielelle

- muodostetaan kappaleen kuvailu ja sen suhde manifestaatioon

Tapaus 2: kotimainen kirja

- Kaikkien entiteettien kuvailu Suomen vastuulla

Teos

Kuvailu:

Tunniste **X i**

Ensisijainen nimeke **i**

Ekspressio

Kuvailu:

Tunniste **X i**

Sisältötyyppi **X i**

Kieli **X i**

Manifestaatio

Kuvailu:

Tunniste **X i**

Nimeke **i**

Vastuullisuustieto **i**

Painostieto **i**

Laajuus **i**

Kustannuspaikka **i**

Kustantaja **i**

Julkaisuaika **i**

Tallennetyyppi **X i**

Kappale

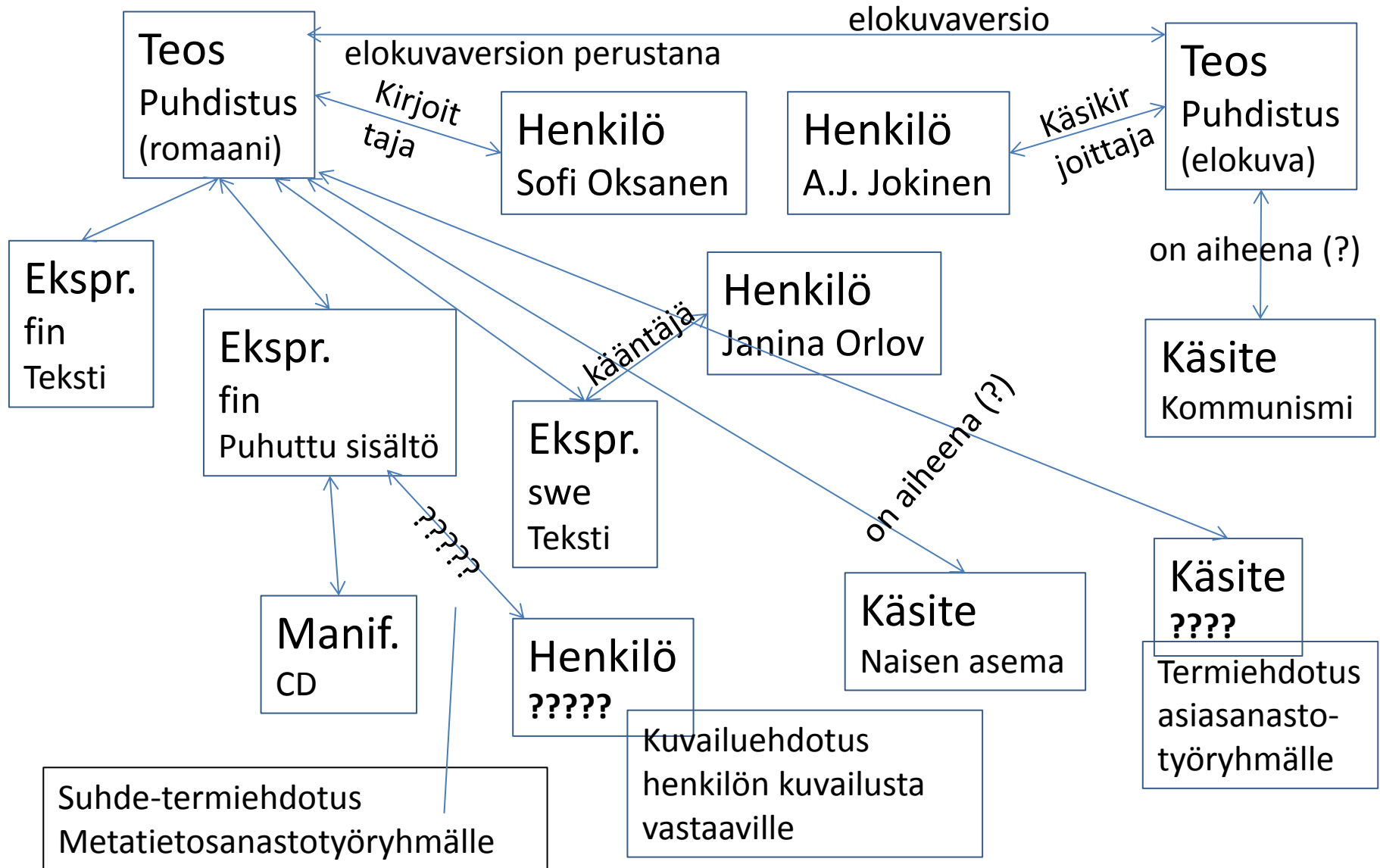
i = opastusta RDA-säännöstä kentän sisällön luomiseen

X = välineitä joista voi hakea valmista metatietoa

- Valmiin termin valitseminen elementille kentän vieressä olevasta listauksesta:
  - Sisältötyyppi
  - Tallennetyyppi
  - Muita yhteisesti sovittuja termejä tai fraaseja (kuvailun työpintaan integroidusta Metatietosanastosta)
  - Termiehdotuksen tekeminen Metatietosanastotyöryhmälle valitsemalla ”muu”-vaihtoehdon

- RDA-ohjeistusten integrointi kunkin kentän kohdalle
  - Esim. teoksen nimekkeen muodostamisen säännöt ja kansalliset linjaukset info-napin takaa
- Entiteettien välisiä suhteita määrittelevien termien valinta valmiista listauksesta
  - Termiehdotuksen tekeminen
Metatietosanastotyöryhmälle valitsemalla ”muu”-vaihtoehdon

- Puhdistus-romaanin suhteita (linkityksiä)

Kirjastojen vastuu kuvailuista ja linkityksistä (suhteista)

- Kirjastoissa kuvailun kohteena on kokoelmassa oleva aineisto ja vain aineistoon liittyvät tekijät ja aiheet
- kuvaillaan (suomalaisen aineiston)
  - teos, ekspressio, manifestaatio ja kappale
  - henkilöt/yhteisöt
  - käsitteet/paikat/tapahtumat
- Poimitaanko ulkomaisten henkilöiden kuvailut metatietovarantoon vai vain viitataanko niihin (yhdensuuntainen suhde)?

- Poimitaanko ulkomaiset asiasanat valmiina ja jätetään käsitteiden kuvailu (suomen/ruotsinkielisten asiasanojen muodostaminen) tekemättä?
- Miten monista aineiston osista tehdään kuvailut tai viittaukset/linkitykset?
- Miten moniin kuvailtavaan aineistoon liittyviin aineistoihin linkitetään (teos/teos –suhde)?
- Mitä enemmän linkityksiä, sitä moniulotteisempi ja toimivampi tiedonhakuympäristö (ja sitä kalliimpi kuvailuprosessi).
- Tarvitaan yhteisiä linjauksia.

Yhteistyön/hajautetun tuotannon lisääntyminen

- Kuvailuprosessi on valmis vasta kun kaikki aineistoon liittyvät entiteetit on kuvailtu ja linkitetty toisiinsa
- Keskittäminen prosessin tulppana?
- Hajautettu linkitetyn datan tuotanto vaatii prosessien hallintavälineitä
- Kansallisesti järkevä työnjako muistiorganisaatioiden, julkaisualan, julkishallinnon ym. toimijoiden kesken esim. paikkojen, tapahtumien, tekijöiden ja teosten kuvailussa.

Kysymyksiä/kommentteja?

marja-liisa.seppala [at] helsinki.fi